

Emel GÜLNAR¹

Orcid: 0000-0002-4766-8927

Şule BIYIK BAYRAM²

Orcid: 0000-0002-9842-1588

Hemşirelik Öğrencilerinin Duygusal Zeka Düzeyleri ile Bakım Davranışları Arasındaki İlişki

The Relationship Between Emotional Intelligence Levels and Caring Behaviors of Nursing Students

Gönderilme Tarihi: 26 Şubat 2023

Kabul Tarihi: 23 Şubat 2024

¹ Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Kırıkkale, Türkiye.

² Karadeniz Teknik Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Trabzon, Türkiye.

Sorumlu Yazar (Corresponding Author):

Emel Gülnar

emel84@hotmail.com

Anahtar Sözcükler: Bakım;

duygusal zeka; hemşirelik;

öğrenci.

Keywords: Caring; emotional intelligence; nursing; student.

ÖZ

Amaç: Bu araştırma hemşirelik öğrencilerinin duygusal zeka düzeyleri ve bakım davranışları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Bu araştırma tanımlayıcı-ilişkisel desende yapılmıştır. Çalışmanın örneklemini 318 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada veriler "Tanıtıcı Özellikler Formu", "Schutte Duygusal Zeka Ölçeği" ve "Bakım Davranışları Ölçeği 30" kullanılarak toplanmıştır.

Bulgular: Öğrencilerin bakım davranışları toplam puan ortalamasının 156.01 ± 21.88 , duygusal zeka puan ortalamasının 147.11 ± 17.73 olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin duygusal zeka puanları ile bakım davranışları arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönde zayıf düzeyde bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($r=0.415$, $p=0.000$). Kadın olan öğrencilerin duygusal zeka puanlarının istatistiksel olarak anlamlı şekilde yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). Hemşirelik eğitiminden memnun olan, bakım vermenin hemşirenin birincil görevi olduğunu düşünen öğrencilerin bakım davranışları puanlarının istatistiksel olarak anlamlı şekilde yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$).

Sonuç: Bu çalışmada öğrencilerin duygusal zeka ve bakım davranışları ölçeği puan ortalaması yüksek olduğu ve bakım davranışları ile duygusal zeka arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda hemşireliğin özünü oluşturan bakımı anlamlandırmak ve bakım davranışını kazandırmak için öğrencilerin duygusal zeka yeteneğini arttırmayı hedefleyen eğitim müfredatlarının geliştirilmesi önerilmektedir.

ABSTRACT

Objective: This research was conducted to determine the relationship between emotional intelligence levels and caring behaviors of nursing students.

Methods: The research was conducted as descriptive-correlational design. The sample of the study consisted of 318 nursing students. The data of the study were collected with the "Introductory Characteristics Form", "Schutte Emotional Intelligence Scale" and "Caring Behaviors Inventory-30".

Results: It was determined that the total mean score of the nursing student' caring behaviors was 156.01 ± 21.88 and the mean emotional intelligence score was 147.11 ± 17.73 . It was determined that there was a statistically significant, positive, and weak correlation between emotional intelligence levels and caring behaviors ($p<0.05$). It was determined that the emotional intelligence scores of the female students were statistically significantly higher ($p<0.05$). It was found that the caring behavior scores of the students who were satisfied with the nursing education and thought that providing care was the primary duty of the nurse were statistically significantly higher ($r=0.415$, $p=0.000$).

Conclusion: In this study, it was determined that the students' emotional intelligence and caring behaviors scale score averages were high and that there was a positive and significant relationship between caring behaviors and emotional intelligence. In line with these results, it is recommended that educational curricula be developed that aim to increase students' emotional intelligence skills to make sense of the care that constitutes the essence of nursing and to gain caring behaviors.

Kaynak Gösterimi: Gülnar, E., Biyık Bayram, Ş. (2024). Hemşirelik Öğrencilerinin Duygusal Zeka Düzeyleri ile Bakım Davranışları Arasındaki İlişki *EGEHFD*, 40(3), 377-386. Doi: 10.53490/egehemsire.1256656

How to cite: Gülnar, E., Biyık Bayram, Ş. (2024). The Relationship Between Emotional Intelligence Levels and Caring Behaviors of Nursing Students. *JEUNF*, 40(3), 377-386. Doi: 10.53490/egehemsire.1256656

GİRİŞ

Bakım kavramı hemşirelik mesleğinin özünü oluşturmaktadır. Profesyonel bir meslek üyesi olarak hemşireler bakıma yönelik rollerini daha iyi benimsediklerinde bakım kalitesine önemli katkı sağlarlar (Dığın ve Kızılcık Özkan, 2021). Bunun için bakım davranışlarını kazanmaları gerekir. Bakım davranışları, hastaya ilgi, güvenlik ve dikkat ileten profesyonel hemşireler tarafından gerçekleştirilen hareketler, davranışlar ve tavırlar olarak tanımlanabilir (Biag ve Angeles, 2021). Bakım davranışları, hemşirenin bireyi dikkatli dinlemesi, göz teması kurması, rahatlatması, bilgi vermesi, kültürel farklılıkları göz önünde bulundurması gibi durumları içerir (Özkan ve Okumuş, 2012). Literatürde öğrencilerinin bakım davranışlarının iyi olduğu belirtilmiştir (Birimoglu ve Ayaz, 2015; Dığın ve Kızılcık Özkan, 2021; Gökşin ve Erzincanlı, 2020, Gül ve Arslan, 2021; Konuk ve Tanyar, 2019; Türk, Adana, Erol, Akyl ve Taşkıran, 2018).

Bakım davranışlarını sergilerken hemşirelerin hastaları ile etkili iletişim kurmaları gerekir (Çolak Okumuş ve Uğur, 2017). Ayrıca hemşireler bireylerin bakımını sağlarken sadece fizyolojik ihtiyaçlarını değil, aynı zamanda duygusal ihtiyaçlarını da karşılamalıdır. Hemşire hasta/sağlıklı bireylerin duygusal gereksinimlerini etkin bir şekilde karşılayabilmek için hem kendisinin hem de başkalarının duygularını anlamalı ve yönetmelidir (Culha ve Acaroglu, 2019). Duyguları anlama ve yönetme becerisi, birey merkezli bakımı güçlendirerek, hemşire-hasta etkileşiminin kalitesini yükseltir ve hastanın bakımına uyumunu artırarak memnuniyet düzeyini artırır. Bu nedenle hastanın duygularını anlama ve etkileşimi sağlayabilmek için hemşirelerin duygusal zeka düzeyleri değerlendirilmelidir (Çolak Okumuş ve Uğur, 2017).

Duygusal zeka bireyin kendi bilincinin farkında olmasıdır (Dulewicz ve Higgs, 1999; Eymen, 2007). Duygusal zeka bireylerin kendi duygularını anlamasını sağlar. Böylece klinikte öğrencilerin karar vermesini ve iletişimin etkili olmasını sağlaması açısından önemlidir (Çolak Okumuş ve Uğur, 2017). Hemşirenin hastayı anlayabilme ve onların duygularını yönetebilme yeteneğine sahip olması bakım sürecinde önemlidir (Kılıç, Çağhyan ve Dağ, 2017).

Hemşirelerin duygusal zeka becerilerinin iyi olması bireylerin bakım gereksinimlerini karşılarken duygusal gereksinimlerini de değerlendirmelerini sağlar. Bu durum bütüncül hemşirelik bakımı sunumunda da hemşirede olması gereken bir özelliktir. Hemşirelerin duygusal zeka düzeyi ise bakım davranışını olumlu yönde etkileyeceği söylenebilir. Duygusal zekanın olumlu kullanılması hemşirelerin hata yapma olasılığını azaltacaktır. Özellikle kriz durumunda ya da kritik bir karar verme aşamasında duygusal karmaşıklık yaşanabilmektedir. Bu karmaşıklığın çözümlenmesinde duygusal zeka önemli bir işlev görmektedir. Ayrıca, duygusal zeka hemşirenin doğru karar verebilmesine ve duygularını yönetebilmesine olanak sağlamaktadır (Çankaya ve Çiftçi, 2019). Hemşirelik eğitiminin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor beceriye dayalı olması nedeniyle öğrencilerin duyuşsal alana özgü duygusal zekâ becerilerinin kazandırılması büyük önem taşımaktadır (Özakar Akça, Akkurt Yalçıntürk ve Yelen Akpınar, 2019). Ayrıca bakım davranışının, duyuşsal ve teknik beceriler olmak üzere iki temel kategoriden oluşması bu becerilerin birlikte verilmesini gerektirmektedir. Bakım davranışlarının üç hedef doğrultusunda öğretilmesi hemşirelik eğitiminin temel ögesidir (Birimoglu ve Ayaz, 2015). Bu nedenle bakım davranışlarının kazandırılmasında duygusal zeka önemli bir yer tutmaktadır. Bu çalışmada hemşirelik öğrencilerinin duygusal zeka düzeyleri ile bakım davranışları arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Araştırmanın Tipi

Bu çalışma hemşirelik öğrencilerinin duygusal zeka düzeyleri ile bakım davranışları arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik tanımlayıcı-ilişkisel desende yapılmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni bir üniversitede hemşirelik bölümünde okuyan 680 öğrenci, örneklemini ise araştırmayı kabul eden 318 öğrenci oluşturmuştur. Evrenin yaklaşık %47'sine ulaşılmıştır.

Araştırmaya dahil edilme kriterleri; 18 yaş ve üzerinde ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan, hemşirelik öğrencisi olan ve klinik uygulama deneyimi olan öğrenciler araştırmaya dahil edilmiştir.

Veri Toplama

Araştırmanın verileri, Nisan-Mayıs 2022 tarihleri arasında toplanmıştır. Araştırmanın amacı hakkında hemşirelik öğrencilerine bilgilendirme açıklaması yapılmıştır. Araştırmaya katılmayı kabul eden öğrenciler “Tanıtıcı Özellikler Formu”, “Duygusal Zeka Ölçeği” ve “Bakım Davranışları Ölçeği-30” ni doldurmuştur. Anketler çevrimiçi Google form ile toplanmıştır. Anketler ortalama 15-20 dakikada doldurulmuştur.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri, “Tanıtıcı Özellikler Formu”, “Schutte Duygusal Zeka Ölçeği” ve “Bakım Davranışları Ölçeği-30” ile toplanmıştır.

Tanıtıcı özellikler formu; yaş, cinsiyet ve eğitim alma durumları gibi toplam 10 sorudan oluşmaktadır.

Schutte Duygusal Zeka Ölçeği; 1998 yılında geliştirilmiş olup (Schutte, Malouff, Hall, Haggerty, Cooper, Golden ve Dornheim, 1998), 2004 yılında yeniden düzenlenmiştir (Austin, Saklofske, Huang ve McKenney, 2004). Schutte Duygusal Zeka Ölçeği Tatar, Tok ve Saltukoğlu (2011) tarafından Türkçe’ye uyarlanmıştır. Ölçek 41 maddeden ve üç alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin 21 maddesi ters yönlüdür. Beşli likert tipte olan ölçeğin ifadeleri 1 puan (Kesinlikle katılmıyorum) ile 5 (Kesinlikle katılıyorum) arasında değerlendirilmektedir. Ölçeğin Cronbach-Alpha iç tutarlık katsayısı 0,82’dir (Tatar ve diğerleri, 2011). Bu çalışmada Cronbach-Alpha iç tutarlık katsayısı 0,88 olarak belirlenmiştir.

Bakım Davranışları Ölçeği-30; 1994 yılında geliştirilmiştir (Wolf, Giardino, Osborne ve Ambrose, 1994). Bakım Davranışları Ölçeği-30 Gül ve Dinç (2020) tarafından Türkçe’ye uyarlanmıştır. Ölçek 30 madde ve 3 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçekten 30 ile 180 arasında puan alınmaktadır ve kesme noktası yoktur. Ölçekten alınan yüksek puan, hemşirelik bakım algısının yüksek olduğunu, düşük puan hemşirelik bakım algısının düşük olduğunu göstermektedir. Ölçeğin değerlendirilmesi ölçek toplam puanı üzerinden yapılmaktadır. “Hiç”, “nadiren”, “bazen”, “genellikle”, “neredeyse her zaman”, “her zaman” ifadelerinin yer aldığı altılı likert tipi derecelendirmenin kullanıldığı ölçekte ters yönde puanlanan madde bulunmamaktadır. Ölçeğin Cronbach-Alpha iç tutarlık katsayısı 0,97’dir (Gül ve Dinç, 2020). Bu çalışmada da benzer olarak Cronbach-Alpha iç tutarlık katsayısı 0,97 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırmada SPSS 23.0 (Statistical Package For Social Sciences) paket programı kullanılmıştır. Kolmogorov Smirnov testi ile normal dağılım olup olmadığına bakılmıştır. Veriler normal dağılım gösterdiğinden bağımsız grup karşılaştırmasında student t testi, üç ve daha fazla gruplu karşılaştırmalarda one way ANOVA testi ve ölçekler arası ilişkilerin belirlenmesinde pearson korelasyon testi kullanılmıştır.

Araştırmanın Etik Yönü

Çalışmanın yapılabilmesi için Karadeniz Teknik Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu’ndan (07.03.2022 tarih ve 2021/414 numaralı kararı) ve çalışmanın yapıldığı kurumdan izin alınmıştır.

BULGULAR

Öğrencilerinin yaş ortalaması 20.54±1.62’dir. Öğrencilerin %80.5’i kadın, %39’u birinci sınıfta öğrenim görmektedir. Öğrencilerin %67.3’ü Anadolu lisesi mezunu, %91.5’i bakım vermenin hemşirenin birincil görevi olduğunu düşündüğünü, %93,7’si duygusal zeka ile ilgili eğitim almadığını ve %34’ü hemşirelik eğitiminden çok memnun olduğunu belirtmiştir (Tablo 1).

Öğrencilerin “Bakım Davranışları Ölçeği” toplam puan ortalamasının 156.01±21.88 olduğu belirlenmiştir. Bakım davranışları ölçeği alt boyutlarından “Başkalarına Saygı” puan ortalamasının 51.81±7.64, “Profesyonel Bilgi ve Tutum” puan ortalamasının 52.44±7.62, “Birey İçin Ulaşılabilir Olma” puan ortalamasının 51.76±7.69 olduğu belirlenmiştir (Tablo 2). Öğrencilerin “Duygusal Zeka Ölçeği” puan ortalamasının 147.11±17.73 olduğu belirlenmiştir. “İyimserlik Ruh Halinin Düzenlenmesi” puan ortalamasının 44.91±6.30, “Duyguların Kullanımı”

puan ortalamasının 21.14±3.44 ve “Duyguların Değerlendirilmesi” puan ortalamasının 35.09±6.30 olduğu belirlenmiştir (Tablo 2).

Tablo 1. Öğrencilerin Tanıtıcı Özellikleri (n=318)

Demografik özellikler	n	%
Yaş $\bar{x}\pm SS$ (min.-maks.)= 20.54±1.62 (18-29)		
Cinsiyet		
Kadın	256	80.5
Erkek	62	19.5
Sınıf		
1. sınıf	124	39.0
2. sınıf	77	24.2
3. sınıf	74	23.3
4. sınıf	43	13.5
En son mezun olunan okul		
Anadolu Lisesi	214	67.3
Fen Lisesi	63	19.8
Genel Lise	23	7.2
Sağlık Meslek Lisesi	18	5.7
Bakım vermenin hemşirenin birincil görevi olduğunu düşünme durumu		
Evet	291	91.5
Hayır	27	8.5
Duygusal zeka konusunda eğitim alma durumu		
Evet	20	6.3
Hayır	298	93.7
Hemşirelik eğitiminden memnun olma durumu		
Çok memnun	108	34.0
Kısmen memnun	186	58.5
Memnun değil	24	7.5

Tablo 2. Hemşirelik Öğrencilerinin Duygusal Zeka Ölçeği, Bakım Davranışları Ölçeği ve Alt Boyutları Toplam Puan Ortalamasının Dağılımı

	Ölçek	$\bar{x}\pm SS$	Min	Maks
Davranışları	Başkalarına Saygı	51.81±7.64	29.00	60.00
	Profesyonel Bilgi ve Tutum	52.44±7.62	26.00	60.00
	Birey İçin Ulaşılabilir Olma	51.76±7.69	29.00	60.00
Bakım Ölçeği	Toplam puan	156.01±21.88	88.00	180.00
Zeka	İyimserlik Ruh halinin düzenlenmesi	44.91±6.30	17.00	60.00
	Duyguların Kullanımı	21.14±3.44	9.00	29.00
Duygusal Ölçeği	Duyguların Değerlendirmesi	35.09±6.30	17.00	50.00
	Toplam puan	147.11±17.73	105.00	194.00

Kadın öğrencilerin duygusal zeka ölçeği puan ortalaması erkek öğrencilere göre daha yüksek olup, aradaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p=0.006$). Üçüncü sınıfta öğrenim gören öğrencilerin duygusal zeka ölçeği ve bakım davranışları puan ortalaması anlamlı olarak yüksek olduğu belirlenmiştir ($p=0.001$). Bakım vermenin hemşirenin birincil görevi olduğunu belirten öğrencilerin bakım davranışları ölçeği puan ortalamasının anlamlı olarak yüksek olduğu saptanmıştır ($p=0.001$). Hemşirelik eğitiminden çok memnun olduğunu belirten öğrencilerin bakım davranışları ölçeği puan ortalamasının anlamlı şekilde yüksek olduğu belirlenmiştir ($p=0.011$) (Tablo 3).

Tablo 3. Hemşirelik Öğrencilerin Duygusal Zeka Ölçeği ve Bakım Davranışları Ölçeği Puan Ortalamasının Bazı Değişkenlere Göre Karşılaştırılması

	Duygusal Zeka Ölçeği	Bakım Davranışları Ölçeği
Cinsiyet	$\bar{x}\pm SS$	$\bar{x}\pm SS$
Kadın	148.65±16.71	157.08±21.97
Erkek	140.75±20.39	151.59±21.11
t	2.828	1.778
p	0.006*	0.076
Sınıf		
1	144.33±15.42	153.21±20.93
2	144.15±17.03	157.19±23.17
3	157.48±18.85	165.56±17.60
4	142.58±16.89	145.53±22.83
F	12.280	9.434
p	0.001**	0.001**

Post-hoc	1<3. 2<3. 4<3	1<3.4<2. 4<3
Bakım vermenin hemşirenin birincil görevi olduğunu düşünme durumu		
Evet	147.63±17.60	157.38±21.82
Hayır	141.55±18.510	141.29±16.73
t	1.708	3.727
p	0.089	0.001*
Hemşirelik eğitiminden memnun olma durumu		
Çok memnun	148.73±18.07	160.22±20.34
Kısmen memnun	146.66±17.29	154.77±21.98
Memnun değil	143.33±19.55	146.66±24.47
F	1.054	4.583
p	0.350	0.011**

*Independent simple t testi

**One way ANOVA testi

Öğrencilerin duygusal zeka ölçeği ile bakım davranışları arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönde zayıf düzeyde bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($r=0.415$, $p=0.001$). Öğrencilerin duygusal zeka ölçeği ile başkalarına saygı ($r=0.412$, $p=0.000$), profesyonel bilgi ve tutum ($r=0.409$, $p=0.001$) ve birey için ulaşılabilir olma ($r=0.364$, $p=0.001$) bakım davranışları alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönde zayıf düzeyde bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin bakım davranışları ölçeği ile iyimserlik ruh halinin düzenlenmesi ($r=0.349$, $p=0.001$) ve duyguların değerlendirilmesi ($r=0.328$, $p=0.001$) duygusal zeka alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönde zayıf düzeyde bir ilişki olduğu belirlenmiştir (Tablo 4).

Tablo 4. Hemşirelik Öğrencilerin Duygusal Zeka Ölçeği Ve Bakım Davranışları Ölçeği Puan Ortalamasının Ve Alt Boyutlarının Korelasyonu

Duygusal Zeka Ölçeği Alt Boyutları					
Bakım Davranışları Ölçeği Alt Boyutları	İyimserlik ruh halinin düzenlenmesi	Duyguların kullanımı	Duyguların değerlendirmesi	Toplam puan	
Başkalarına Saygı					
r	0.347	0.254	0.312	0.412	
p	0.001*	0.001*	0.001*	0.001*	
Profesyonel Bilgi ve Tutum					
r	0.329	0.266	0.327	0.409	
p	0.001*	0.001*	0.001	0.001*	
Birey için Ulaşılabilir Olma					
r	0.321	0.186	0.300	0.364	
p	0.001*	0.001*	0.001*	0.001*	
Toplam puan					

r	0.349	0.247	0.328	0.415
p	0.001*	0.001*	0.001*	0.001*

*Pearson korelasyonu

TARTIŞMA

Bakım, hemşirelik mesleğinin özünü ve temelini oluşturmaktadır. Bu açıdan hemşirelik mesleğinin merkezini oluşturan bakımın, hemşirelik öğrencileri tarafından algılanması ve davranışlara dökülmesi önemlidir. Bu çalışmada öğrencilerin hemşirelik bakım davranışlarının yüksek olduğu belirlenmiştir. Yapılan çalışmalarda da çalışma sonucumuz ile benzer olarak, hemşirelik öğrencilerinin bakım davranışlarının yüksek olduğu belirtilmiştir (Allari, Atout ve Hasan, 2020; Aupia, Lee, Liu, Wu ve Mills, 2018; Dığın ve Kızılcık Özkan, 2021; Gökşin ve Erzincanlı, 2020; Gül ve Arslan, 2021; Türk ve diğerleri, 2018). Hemşireler hasta bakımında önemli rol oynamaktadırlar. Öğretim elemanları ve hemşirelerin rol model davranışları, klinik öğrenme ortamı ve etkili iletişim becerileri hemşirelik öğrencilerinin bakım davranışı algılarına olumlu katkısı olmaktadır (Inocian ve diğerleri, 2022).

Ayrıca bu çalışmada, öğrencilerin bakım davranışı algısı ölçeğinde en yüksek puanın “Profesyonel Bilgi ve Tutum” alt boyutundan alındığı belirlenmiştir. Bu sonuç, öğrenciler tarafından hemşirelik uygulamalarının temelini bilgi ve beceriye dayandığını açıklamaktadır. Bu nedenle hemşirelik öğrencilerinin bakıma ilişkin bilgi ve tutum kazanmaları önemlidir. Bu çalışmada, bakımın hemşirenin görevi olduğunu ve hemşirelik eğitiminden memnun olduğunu belirten öğrencilerin hemşirelik bakım algısının yüksek olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin eğitim süreçlerinde hemşirelik bakım kavramının mesleğin temel bileşeni olduğunun, önemli ölçüde vurgulandığını göstermektedir. Bu bulgular sonucunda hemşirelik eğitiminin öğrenciler tarafından sevilmesinin, mesleğin gerektirdiklerini öğrenmeye motive ettiği, mesleki bilgi, beceri ve tutumları benimseyerek, mesleki doyumun ve verimliliğin artmasına katkı sağladığı söylenebilir (Birimoğlu ve Ayaz, 2015; Culha ve Acaroglu, 2019).

Bakım davranışı, öğrencilere etkili iletişim tekniklerinin kazandırılması ve hastalar ile etkileşimlerinin sağlanması ile gerçekleşir. Bu etkileşimi sağlayacak hemşirelik öğrencilerinde ise olması gereken en önemli özellik duygusal zeka düzeylerinin iyi olmasıdır (Çolak Okumus ve Uğur, 2017; Kaya, Şenyuva ve Bodur, 2018). Yapılan çalışmalarda duygusal zeka düzeyi ile iletişim arasında pozitif bir ilişki belirlenmiştir (Kikanloo ve diğerleri, 2019; Ökten, 2019). Bu çalışmada hemşirelik öğrencilerinin duygusal zeka düzeylerinin yüksek olduğu belirlenmiştir. Culha ve Acaroglu (2019) tarafından yapılan bir çalışmada öğrencilerin duygusal zeka ve bakım algı düzeylerini iyi olarak belirtilmiştir. Sabancıoğulları, Çatal ve Doğaner (2019) hemşirelerin duygusal zeka düzeyleri ortalamanın üzerinde ve hemşirelerin duygusal zeka ölçeği ile manevi bakım arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu belirtilmiştir. Çalışma sonuçlarından hemşirelerin bakım uygulamalarını yaparken, yalnızca mesleki yeterliliğe sahip olmasının yeterli olmadığı aynı zamanda duygusal zeka düzeylerinin de bakım sürecini olumlu etkileyeceği söylenebilir.

Hemşire, bireylerin duygusal gereksinimlerini etkin bir şekilde karşılayabilmek için hem kendisinin hem de başkalarının duygularını anlamalı ve yönetmelidir (Culha ve Acaroglu, 2019). Bu çalışmada bakım davranışı ölçeğinin “İyimserlik Ruh Halinin Düzenlenmesi” ve “Duyguların Kullanımı ve Duyguların Değerlendirmesi” alt boyutlarının puanları yüksek bulunmuştur. Duygusal zekânın insanlarda duygu ve duyguların rolü ile ilişkili olduğu vurgulanmaktadır. Duygusal zekânın gelişimi, hemşirelerin duygularının büyümesinde ve empatik ilişkilerin kurulmasında iyi bir strateji olarak görülmektedir (Hajibabae, Farahani, Ameri, Salehi ve Hosseini, 2018). Öğrencilerin duygusal zekalarını arttırmayı amaçlayan eğitim müfredatları düzenlenmesi önemlidir (Culha ve Acaroglu, 2019). Ayrıca öğrencilerin hemşirelik mesleğini isteyerek ve severek seçme durumları da eğitim süreçlerinin verimli geçmesine ve duygusal zeka durumları ile bakım davranışlarının olumlu yönde etkileneceği açıktır. Turan ve diğerleri (2019) tarafından yapılan çalışmada hemşirelik mesleğini tercih edenlerin duygusal zeka düzeylerinin yüksek olduğunu saptamıştır. Bu çalışmada da hemşirelik eğitiminden memnun olan öğrencilerin duygusal zeka düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Eğitimin yanı sıra çalışmamız ve çalışmalarda cinsiyetin de duygusal zeka düzeyinde farklılık oluşturduğu, kadınların duygusal zekaları erkeklere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Ceylantekin ve Öcalan, 2020; Hajibabae ve diğerleri, 2018; Stiglic ve diğerleri, 2018; Turan ve diğerleri, 2019). Bu durum kadın öğrencilerin olayları anlamlandırmada ve duygularını ortaya koymakta daha yetkin olduğunu düşündürmektedir. Ayrıca bu çalışmada üçüncü sınıfta öğrenim gören öğrencilerin

duygusal zeka düzeylerin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Literatürde duygusal zeka puanının sınıfa göre farklılaşmadığını gösteren çalışmalar (Barkhordari ve Rostambeygi, 2013) olduğu gibi farklı sınıflarda farklılıklar olduğunu gösteren çalışmalar da mevcuttur (Kılıç, Çağlıyan ve Dağ, 2017). Bu sonuçlar doğrultusunda çalışmamızın bir sınırlılığı olan dördüncü sınıf öğrencilerinin daha az katılım sağlamasından kaynaklı olabilir. Ayrıca hemşirelik eğitim süresince teorik dersler/uygulamalar, öğrenci-öğretmen ilişkileri, öğrenci-öğrenci ilişkileri vb. gibi birçok faktör duygusal zeka seviyesinin artmasına katkıda bulunmuş olabilir.

Duygusal zeka hem kendinin hem de karşısındaki bireyin duygularını anlayabilmesi, böylece empati yapabilmesi ve ayrıca bunları davranış olarak yansıtabilmesidir (Eymen, 2007). Duygusal zeka seviyesi yüksek öğrenci hemşirelerin yoğun iş temposunda kendi ruh sağlıklarını koruyabilir, böylece hastalarına etkin ve kaliteli bakım verebilirler. Duygusal zeka bakım uygulamaları için önemlidir (Culha ve Acaroglu, 2019). Bu çalışmada bakım davranışları ve duygusal zeka arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Çalışma sonucumuz ile benzer olarak, Çolak Okumuş ve Uğur (2017) hemşirelerin duygusal zeka düzeyleri ile bakım davranışları arasında pozitif bir ilişki olduğu belirtilmiştir. Öğrencilerin duygusal zeka düzeylerinin yüksek olması bakım davranışlarına olumlu katkı sağlayacak ve böylece bakım kalitesini arttıracaktır. Hemşirelerin hastalarla uzun zaman geçirmeleri sebebiyle duygusal zeka düzeylerinin yüksek olması onları anlamaları ve bakım sürecinde sorunların gözden kaçmadan saptanması için önemlidir (Dugué, Sirost ve Dosseville, 2021; Wang, Yang, Zhang, Ouyang, Liu ve Luo, 2020).

Sınırlılıklar

Bu çalışma bir üniversitenin hemşirelik bölümü ile sınırlıdır. Dördüncü sınıf öğrencilerinin sayısının daha az katılım sağlaması nedeniyle, örneklem sayısının sadece %47'sine ulaşılmış olması, çalışmaya katılımın gönüllük esasına dayalı olması ve katılımcıların rastgele seçilmesi de diğer sınırlılıkları oluşturmaktadır.

SONUÇ

Bu çalışmada hemşirelik öğrencilerinin duygusal zeka ve bakım davranışları ölçeği puan ortalamasının yüksek olduğu belirlenmiştir. Kadın olan öğrencilerin duygusal zeka düzeylerinin yüksek olduğu saptanmıştır. Hemşirelik eğitiminden memnun olan ve bakımın hemşirenin birincil görevi olduğunu düşünen öğrencilerin hemşirelik bakım algısının yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin bakım davranışları ile duygusal zeka düzeyleri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda eğitim müfredatındaki dersler içerisinde öğrencilerin duygusal zeka düzeylerini geliştirecek simülasyon, yaratıcı drama, grup çalışması, kendini tanıma, iletişim ve duygularını ifade etme etkinliklerinin yapılması önerilmektedir.

Yazar Katkıları: Fikir ve tasarım: Ş.B.B., E.G. Veri toplama: Ş.B.B. Veri analizi ve yorumlama: E.G., Ş.B.B. Makale yazımı: E.G., Ş.B.B. Eleştirel inceleme: E.G, Ş.B.B.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması beyan etmemişlerdir.

Finansman: Yazarlar çalışma için finansal destek almadıklarını beyan etmişlerdir.

KAYNAKLAR

- Allari, R. S., Atout, M., Hasan, A. A. H. (2020). The value of caring behavior and its impact on students' self-efficacy: Perceptions of undergraduate nursing students. *In Nursing Forum*, 55 (2), 259-266. doi: 10.1111/nuf.12424.
- Aupia, A., Lee, T. T., Liu, C. Y., Wu, S. F. V., Mills, M. E. (2018). Caring behavior perceived by nurses, patients and nursing students in Indonesia. *Journal of Professional Nursing*, 34(4), 314-319. <https://doi.org/10.1016/j.profnurs.2017.11.013>
- Austin, E.J., Saklofske, D.H., Huang, S.H.S., McKenney, D. (2004). Measurement of trait emotional intelligence: testing and cross-validating a modified version of Schutte et al.'s (1998) measure. *Pers Individ Differ*, 36(3), 555-562. [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(03\)00114-4](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(03)00114-4).
- Barkhordari M, Rostambeygi P. (2013). Emotional intelligence in nursing students. *Journal of Advances in Medical Education & Professionalism*, 1(12), 46-50. <http://jamp.sums.ac.ir/index.php/JAMP/article/view/47>.
- Biag, A.D., Angeles J.L. S. (2021). Testing the structural equation model of the influence of nurses' spiritual well-being and caring behaviour on their provision of spiritual care to patients. *Journal of Nursing Management*, 29(4), 822-833. <https://doi.org/10.1111/jonm.13224>

- Birimoğlu, C., Ayaz S. (2015). Hemşirelik öğrencilerinin bakım davranışlarını algılamaları. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 2(3), 40-48. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/330801>.
- Ceylantekin, Y., Öcalan, D. (2020). The relationship between nursing students' emotional intelligence and thoughts on the profession. *Journal of Higher Education and Science*, 10(3), 531-538.
- Culha, Y., Acaroglu, R. (2019). The relationship amongst student nurses' values, emotional intelligence and individualised care perceptions. *Nursing ethics*, 26(7-8), 2373-2383. 10.1177/0969733018796682
- Çankaya, M., Çiftçi, G. E. (2019). Hemşirelerin stresle başa çıkma tarzlarında duygusal zekanın etkisi: Çorum ilinde bir uygulama. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(2), 391-414.
- Çolak Okumuş, D., Uğur, E. (2017). Hemşirelerin duygusal zeka düzeylerinin bakım davranışlarına etkisi. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2, 104-109. <http://journal.acibadem.edu.tr/en/download/article-file/1701664>
- Diğın, F., Kızılcık Özkan Z. (2021). Hemşirelik öğrencilerinin bakım davranışları algılarının belirlenmesi. *Gevher Nesibe Journal Of Medical & Health Sciences*, 6(10),16-21. <https://doi.org/10.46648/gnj.155>
- Dugué, M., Sirost, O., Dosseville, F. (2021). A literature review of emotional intelligence and nursing education. *Nurse Education in Practice*, 54, 103124. <https://doi.org/10.1016/j.nepr.2021.103124>
- Dulewicz, V., Higgs, M. (1999). Can emotional intelligence be measured and developed. *Leadership & Organizational Development Journal*, 20(5), 242- 253. <https://doi.org/10.1108/01437739910287117>
- Eymen, U.E. (2007). *Duygusal zeka*. Kalite Ofisi Yayınları. İstanbul. www.kaliteofisi.com.
- Gökşin, İ., Erzincanlı, S. (2020). Hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumları ile bakım davranışları arasındaki ilişki. *Türkiye Klinikleri Hemşirelik Bilimleri*, 12(1), 49-55. doi: 10.5336/nurses.2019-66259
- Gül, Ş., Arslan, S. (2021). Bir hemşirelik bölümünde öğrenim gören öğrencilerin hemşirelik bakım davranışları algısının belirlenmesi. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 12(2), 432-438 <https://doi.org/10.31067/acusaglik.852191>
- Gül, S., Dinç, L. (2020). Psychometric evaluation of the caring behaviors inventory in Turkish nurses and patients. *Journal of Nursing Measurement*, 28 (1), 60-72. DOI: 10.1891/JNM-D-18-00094
- Hajibabae, F., Farahani, M., Ameri, Z., Salehi, T., Hosseini, A. (2018). The relationship between empathy and emotional intelligence among Iranian nursing students. *International Journal of Medical Education*, 9, 239-243. DOI: 10.5116/ijme.5b83.e2a5.
- Inocian, E. P., Hill, M. B., Felicilda-Reynaldo, R. F. D., Kelly, S. H., Paragas, E. D., Turk, M. T. (2022). Factors in the clinical learning environment that influence caring behaviors of undergraduate nursing students: An integrative review. *Nurse Education in Practice*, 103391. <https://doi.org/10.1016/j.nepr.2022.103391>
- Kaya, H., Senyuva E., Bodur, G. (2018). The relationship between critical thinking and emotional intelligence in nursing students: a longitudinal study. *Nurse Educ Today*, 68, 26–32. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2018.05.024>
- Kılıç, H. F., Çağlıyan, S., Dağ, G. S. (2017). Hemşirelik öğrencilerinin duygusal zeka düzeyleri ve etkileyen faktörler. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma*, 14(4), 275-282. DOI: 10.52880/sagakaderg 915075
- Kikanloo, A. A. I., Jalali, K., Asadi, Z., Shokrpour, N., Amiri, M., Bazrafkan, L. (2019). Emotional intelligence skills: Is nurses' stress and professional competence related to their emotional intelligence training? A quasi experimental study. *Journal of Advances in Medical Education & Professionalism*, 7(3), 138. doi: 10.30476/JAMP.2019.74922
- Konuk, T., Tanyar, D. (2019). Investigation of nursing students' perception of caring behaviors. *Journal of Caring Science*, 8(4), 191-197. doi: 10.15171/jcs.2019.027
- Ökten, M. (2019). *Hemşirelerin duygusal zeka düzeyleri ile iletişim becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özakar Akça, S., Akkurt Yalçınürk, A., Yelen Akpınar, Y. (2019). Hemşirelik son sınıf öğrencilerinin duygusal zekâ düzeyleri ve etkileyen faktörler. *Turkish Journal of Research & Development in Nursing*,21(3), 47-57. <http://hemarge.org.tr/ckfinder/userfiles/files/2019/3/mmm5.pdf>
- Özkan İ., Okumuş H. (2012). Bakım ve iyileşmenin kesiştiği bir model: Watson'ın İnsan Bakım Modeli. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*, 2, 61-72.
- Sabancıoğulları, S., Çatal, N., Doğaner, F. (2020). Comparison of newly graduated nurses' and doctors' opinions about spiritual care and their emotional intelligence levels. *Journal of Religion and Health*, 59, 1220-1232. <https://doi.org/10.1007/s10943-019-00760-7>
- Schutte, N.S., Malouff, J.M., Hall, L.E., Haggerty, D.J., Cooper, J.T., Golden, C.J, Dornheim, L. (1998). Development and validation of a measure of emotional intelligence. *Pers Indiv Differ*, 25(2), 167-77
- Stiglic, G., Cilar, L., Novak, Z., Vrbnjaka, D., Stenhousec, R., Snowdend, A., Pajnikihar, M.(2018). Emotional intelligence among nursing students: Findings from a crosssectional study. *Nurse Education Today*, 66,33-38. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2018.03.028>

- Tatar, A., Tok, S., Saltukoğlu, G. (2011). Gzden geirilmiş Schutte duygusal zeka leđinin Türkçe'ye uyarlanması ve Psikometrik zelliklerinin incelenmesi. *Klinik Psikofarmakoloji Bülteni-Bulletin of Clinical Psychopharmacology*, 21(4), 325-338. <https://doi.org/10.5455/bcp.20110624015920>
- Turan, N., zdemir Aydın, G., zsaban, A., Kaya, H., Aksel, G., Yılmaz, A., Hasmaden, E., Akkuş, Y. (2019). Intuition and emotional intelligence: A study in nursing students. *Cogent Psychology*, 6(1), 1633077. <https://doi.org/10.1080/23311908.2019.1633077>
- Türk, G., Adana, F., Erol, F., elik Akyıl, R., Taşkıran, N. (2018). Hemşirelik đrencilerinin meslek seçme nedenleri ile bakım davranışları algısı. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 7(3), 1-10.
- Wolf, Z.R., Giardino, E.R., Osborne, P.A. Ambrose, M.S. (1994) Dimensions of Nurse Caring. *Journal of Nursing Scholarship*, 26, 107-112. <https://doi.org/10.1111/j.1547-5069.1994.tb00927.x>
- Wang, K., Yang, Y., Zhang, T., Ouyang, Y., Liu, B., Luo, J. (2020). The relationship between physical activity and emotional intelligence in college students: The mediating role of self-efficacy. *Frontiers in psychology*, 11, 967. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.00967>